

Universitätsbibliothek Paderborn

Ōrigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Cui idem præfixit Origeniana, Tripartitum opus, quo Origenis narratur vita,
doctrina excutitur, scripta recensentur

Origenes

Rothomagi, 1668

II. Asseritur propositus duarum Ebraicarum columnarum in Hexaplis, &
Octaplis situs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-25059

A I. **A** GAMVS jam de Tetraplis, Hexaplis, & Octaplis, Origenianorum operum omnium nobilissimis & laudatissimis: quorum rationem cum accuratissime Epiphanius tradiderit in libro De ponderibus & mensuris, hujus præcipue vestigia persequi decet. Collegerat jam ante Adamantius Interpretationes Scriptura à Senioribus Septuaginta, Aquila, Theodotione, & Symmacho elucubratus. Quintam præterea & Sextam Editionem commodum nactus est, quas in angulis quibusdam occultas investigasse ipsum & in lucem edidisse scribit Eusebius. Athanasius vero in Synopsi docet imperante Caracalla, in doliis Hierichunte reportam fuisse Quintam à studioso quodam ex iis qui erant Hierosolymæ; Sextam vero sub Alexandro Mammæ Nicopoli ad Actium B à quodam Origenis discipulo. Idem propemodum habet Epiphanius in libro De ponder. & mens. cap. 18. additique priorem è tenebris fuisse eratam septimo Caracallæ anno. Fallitur Cedrenus, qui utramque Hierichunte inventam fuisse narrat.

Ex is sex Interpretationibus, & Ebraico exemplari, Tetrapla sua, Hexapla, & Octapla Origenes concinnavit. Ac Tetrapla quidem, que Hexaplis tamen tempore posteriora fuerunt, quatuor constabant Editionibus per columnas dispositis, prima Aquila, secunda Symmachi, tertia Septuaginta Senum, & postrema deum Theodotionis. Interpretationem 3rd tertio loco posuit, ut ad eam, quin omnium existimat esse accuratissimam, reliqua facilius exigi & examinari possent. Hexaplis ha ipsa interpretationes quatuor, eodem ordine collocatae, cum Ebraico exemplari, Ebraicis descripto literis, & eodem Græcis characteribus exarato continabantur. Prior occurrebat columna Ebraica Ebraice depicta; at quæ contextum Ebraicum Græcis exaratum literis exhibebat, interpretationi Aquile proxime coniungebatur. Subiuncta autem post sex illas columnas Hierichuntina Editione, quam Quintam appellavit Origenes, & numeri quinarij nota & insignivit; & post Hierichuntinam Nicopolitana, quam vocavit Sextam, & Ἐποχὴς notavit, Octapla exibebant. Hæc fere Epiphanius loco laudato: quæ ut clariora sint, primam Genesios vorem, prout in Tetraplis, Hexaplis, & Octaplis disposita fuit, depingemus.

DIAGRAMMA

D TETRAPLORVM, HEXAPLORVM, ET OCTAPLORVM.

Exemplar Ebraicum, Ebraicis li- teris de- scriptum.	Exemplar Ebraicum Græcis elementis exaratum.	Aquila	Symma- chus	Septuagin- ta	Theodo- tion	Quinta Editione Hie- richuntina.	Sexta Edi- tio Nico- politana.
E בְּשָׂרֶב	ερεσίθ	ἐν περιφερείᾳ	ἐν αἰχῇ	ἐν αἴχῃ	ἐν αἴχῃ	Desidera- tur	Desidera- tur.
T E T R A P L A .							
1	2	3	4	5	6		
H E X A P L A .							
1	2	3	4	5	6	7	8
O C T A P L A .							

II. Hæc habet, inquam, Epiphanius in libro De ponder. & mens. cap. 19. præterquam quod spectat ad columnarum Ebraicarum situm: nam ex aliis quibusdam Epiphanius locis existimare possit aliquis contextum Ebraicum Græcis notatum characteribus priore loco fuisse. Hujusmodi ille est ex Hæc. 64. cap. 3. οὐτινόν ἀντι τοινούτων ἐπιδιδούσιν συναγαγον τὸ ἔτερον φέρειν, σύντοιχον, συμμάχον, τῷ πατέρον τον διον, καὶ θεοτονοῦ, πέμπτην τε καὶ ἕπτην ἑπτάτοντα, τῷ φεδρίστρον ἑργεῖν λίξιν εἰσεινῆς, Καντζίουν τῷ σοργατον. εν τοῦτον τὸν λίξει, ἐντοιχεῖται δι (sic enim lego, non ἐντοιχεῖ) τῷ γράμματι ἵεται παλιν ποιητειαν συνέστει. Unde primum studuit in unum

conjugere sex interpretationes Aquile, Symmachii, Septuaginta duotum, & Theodotionis; Quintam Aetiam & Sextam editionem; cum adjectione vocum singularium Ebraicatum propriis elementis descriptionem: ex altera autem parte opposita, utens altera columnæ depingendo contextum, Ebraicum quidem editione, Graecum vero literis, alium rursum contextum lucubravit. Hæc ita exponi possent: medium locum tenuisse sex interpretationes Graecas inter Ebraica Ebraice scripta, quæ ad unam sita erant partem; & Ebraica Graece exarata, quæ ad aliam partem grant collocata. Sed hanc expositionem respunne verba Epiphanius ejusdem, quæ mox afferemus è libro De ponder. cap. 19. ubi Ebraicum utrumque contextum priore loco notatum fuisse agnoscit. Videtur itaque id sibi potius voluisse Epiphanius, ad unam Ebraicæ columnæ Ebraicis elementis exarata partem notatas fuisse Graecas sex interpretationes; ad alteram vero Graecæ scriptum contextum Ebraicum. Hoc idem significare dicas ista è libro De Ponder. cap. 7. n. 2. B. 28. 25. ἐπειδὴς γέ τοι τὸν ἀρχαῖον στοιχεῖον τοῦ πλάνην ἡ θεωρία τοῦ στολίδος μάζα των ἑταίρων, αὐτὸν στολίδα αποτελεῖσθαι διὰ τὸν πλάνην πόλη γεμμάτων, ἐπειδὴς δὲ λαζαρινοὶ, &c. Sex enim interpretationes, & Ebraicam Scripturam Ebraicis elementis ac verbis cum in una columna conjunxit, aliam columnam oppositam, literis quidem Graecis, vocibus autem Ebraicis descriptionem addegit. Quod si sex interpretationes, & Ebraicæ exemplar Ebraice scriptum simul conjunxerat; in extima profecto columna contextum Ebraicum chartere Graeco exaratum sequitur fuisse adtextum. Sed præfixa sine dubio fuisse Ebraica Ebraice depicta, tum subnexa eadem Graece exarata, & subjectas deinde sex Interpretationes ex iis manifeste concluditur quæ leguntur apud Hieronymum in Epist. ad Tit. 3. 9. Vnde & nobis cura fuit omnes Veteris legilibras, quos vir doctus Adamantius in Hexapla (ita lege, non exempla, ut vulgo) digestarat, de Cœtienti Bibliotheca descriptos ex ipsis antebitis emendare, in quibus & ipsa Hebreæ proprijs sunt characteribus verba descripta, & Graecis literis tramite expressa vicino: Aquila etiam. & Symmachus, LXX quoque, & Theodotio suum ordinem tenent. Columnas omnes pro situ sui ordine recensuit. Apertius etiam Rufinus libr. 6. Eusebianus histor. cap. 13. Famosissimos illos Codices primus compositus Origenes in quibus per singulas columnulas ē regione separatis opus Interpretis amicusqne defensit, ita ut primo omnium ipsi Hebreæ verba Hebraicis literis ponentur; secundo in loco per ordinem Graecis literis & regione Hebreæ verba describerent; tertiam Aquile Editionem adjungeret; quartam Symmachii; quintam Septuaginta Interpretem, quæ nostra est; sextam Theodotis collocaret, & propter eiusmodi compositionem exemplaria ipsa nominavit: Εξαπλά. Ex his etiam liquet præfixos Graecis editionibus fuisse Ebraicos contextus, non subnexos; nec præfixum alterum, alterum subnexum, ut indicate videntur illæ Epiphanius voces: εἰ τοῦτο οὐκ εἴπεις. Liquet hoc quoque ex his ejusdem è libr. De ponder. cap. 19. τις τοιούς, ὃς εἴπει, ταῦτα τὸν Εβραϊκὸν ἔτυχεν τοντούς, τοὺς δὲ λαζαρινοὺς πόλης γεμμάτους, μῆτρας ἢ τὸν αὐτὸν τοντούς, &c. Nonnulli igitur, ut dixi, hos libros legentes & reperientes Ebraicas duas editiones priore loco statas post eas vero illam Aquile collocatam, &c. Ne quis vero vocem στολίδος pro eo usurpatam putet, quod nos paginam appellamus; nam στολή columnam quoque significat, adeo ut plures columnas una pagina contineret. Potro ordinem istum quero statuimus luculenter adstruit vetustissimus Codex Barberinus Duodecim Prophetarum, qui ad Oœcœ 11. 1. breve Hexaplorum specimen ad oram attextum habet, & in sextum Tomum Polyglottorum Bibliorum suo loco retulit VValtonus. Desiderantur quidem Ebraica Ebraice scripta; priore vero loco sita sunt Ebraica Graecis elementis concepta; proxime subest his Aquila; huic Symmachus; quem excipiunt LXX; ultimam columnam sibi vindicat Theodotion.

III. Disquisitione dignum est, ecquid in Interpretationum dispositione Theodotioni antiquiori Symmachum recentiorem Origenes anteposuerit. Facile hunc nodum solvere se posse putasset Epiphanius, qui Theodotione veriusiorem fuisse Symmachum opinatus est libr. De ponder. cap. 16, 17. Itaque collocatos fuisse tres illos respondisset, juxta ordinem sua statas. Ego vero à recepta opinione discedere non possum, quæ priorem etate ponit Theodotionem quam Symmachum: nam quid opponi potest his Hieronymi Praefat. in Evangel. Non quoq; quid Aquila, quid Symmachus sapiens, quare Theodotion inter novos & veteres medius incedat: quibus non temperatum duntaxat interpretandi genus, quod tenet? Theodotion, sed media etiam ejus etas Aquilam inter & Symmachum significari videtur. Origeni ergo aliud fuisse causâ puto, cur ita interpretationes illas digereret. Ad Ebraica maxime accedebat Aquila, hunc illis ideo proxime adjunxit. Ab iisdem plus reliquis recedebat Symmachus, quippe qui sententiarum suis est, quam verborum retinentior. Ut ex confitu Aquila & Symmachii, qui abierant in diversa, & extrema fuerant persecuti, veritas eliceretur, optima ratione uterque simul conjunctus est. Subneci sunt illis deinde Interpretes LXX & Theodotion, qui medianam viam tenuerant. Quasi non, inquit Hieronymus Praefat. in lob. apud Graecos Aquila, Symmachus, & Theodotio, vel verbum ē verbo, vel sensu ē sensu, vel ex utroque commixtum, & medie tempore genu translationis exprefserint. Ordo autem studiorum postulat, ut intricatam questionem, & incertam disceptaturi, extremas primu[m]